

Άννα Αγγελουπούλου, Ελληνικά παραμύθια Β',
Τα αλληγορικά, Αθήνα 2004

Η Σταχτομάρα

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ, Ήταν μιά γριά και είχε τρείς κοπέλες. Βγαίνανε οί κοπέλες στην άκρη του χωριού, στη χαράδρα από πάνω και γνέθανε μαζί μέ τή μάνα τους. Μιά μέρα, λέει ή μιά κόρη:

«Όποια από μάς γνέσει ύστερα τή ρόκα της, θά τή φάμε».
Έβγαίναν κι έγνεθαν δέκα μέρες συνέχεια αλλά οί κοπέλες, γιά νά γνέσουν πύο γρήγορα τίς τουλούπες, πέταγαν τό μισό κάττω. Ή κοημένη ή μάνα όμως, τήν πόνναγε γιά τό μισό λί και τό μάζευε. Γι' αυτό πάντα έστερνόγνεθε κι έτσι έχριναν καλώς οί κοπέλες της νά τή φάνε. Έτσι, τή σφάζουν και τή βάζουν κιάλας στό καζάνι και τή βράζουνε. Μόλις ήρθε ή ώρα νά φάνε, μεσημέρι πές, ή μικρότερη κόρη δέν ήθελε νά φάει από τό κρέας τής μάνας και γι' αυτό οί δύο άδελφές της τήν δέρνουν. Θέλοντας και μή λοιπόν, χαμήλωσε τό κεφάλι της κι έκαμνε πώς έτρωγε· αλλά τά κοψίδια τά έριχνε κρυφά στην ποδιά της· μάζεψε και τά κόκκαλα και πήγε και τά έθαψε σέ μιά μεριά και κάθε πρωί πήγαινε και τά πότιζε και τά λιβάνιζε. Οί άλλες άδερφές τό καταλάβανε, και γι' αυτό τήν άφήγανε νηστικά κι αυτή καθότανε όλη μέρα πάνω στην ράχη τής γωνιάς. Κι έτσι, τής έσκασαν και τό παρατσούκλι «Σταχτομάρα».

Κάποτε είδε στον ύπνο της ότι πήγε ή μάνα της και τής είπε:
«Άκουσε, παιδί μου, εκεί πού είναι τά κόκκαλά μου, θά πās και θά βρεις ένα καρύδι, πού έχει μέσα ένα φόρεμα μέ τον κάμπο και τά λούλουδα, ένα μύγδαλο, μ' ένα φόρεμα πού χει τον ούρανό μέ τ' άστρα κι ένα φουντούκι· μέ τή θάλασσα

καί τά κύματα. Θά βρεῖς κι ἕνα ζευγάρι παντόφλες χρουσoκέ-
ντηες. Θά τά φορᾶς καί μ' αὐτά θά πηγαίνεις στήν ἐκκλησία».

Οἱ ἀδελφές της κάθε πρωί πηγαίνανε στήν ἐκκλησία καί ἡ
Σταχτομάρω καθότανε στή στάχτη. Μιά Κυριακή στολίζεται ἡ
καλή σου ἡ Σταχτομάρω (Μάρω ἦταν τ' ὄνομά της) καί βάζει
τά ωραία φορέματά της καί πηγαίνει στήν ἐκκλησία. Κανένας
δέν τή γνώρισε· μόλις ὅμως κόντευε νά τελειώσει ἡ λειτουργ-
γία, ἔφυγε, ἔβγαλε τά ρούχα της καί κάθισε στή στάχτη. Ὅταν
γύρισαν οἱ ἀδελφές της, ἄρχισαν:

«Δέν ἦρθες στήν ἐκκλησία, νά δεῖς μιάν ὁμορφη πού ἦρθε
στή λειτουργία!»

«Ποῦ νά ῥθω ἡ κακομοίρα, μέ τίς στάχτες μου!»

Τήν ἄλλη Κυριακή πάλι τά ἴδια ἔκαμε. Τό βασιλόπουλο ἄφ-
χισε νά τό τρώει ἡ περιέργεια κι ἔλεγε:

«Γιατί νά μὴν τή σταματήσω, νά δῶ ποιά ἦτανε;»

Τήν τρίτη Κυριακή λοιπόν, μόλις ἡ Σταχτομάρω ἀνέβηκε στό
γυναικωνίτη, τρέχει τό βασιλόπουλο καί γεμίζει τή σκάλα μέ
μέλι. Κατά πῶς ἔκανε πάντοτε, πήγε καί τώρα νά κατέβει ἡ
Σταχτομάρω, μὰ, κολλάει ἡ παντόφλα της καί αὐτή, γιά νά μὴ
σταθεῖ κι ἀφῆσει, τήν ἀπαρατάει καί τότε τήν παίρνει τό βα-
σιλόπουλο. Γύρισε τότε ὅλη τήν πολιτεία κι εἶπε πῶς σ' ὅποια
πιάνει ἡ παντόφλα, θά τήν παντρευτεῖ. Σέ πολλές ἔπιανε, ἀλλά,
ἔλα πού δέν εἶχανε τήν ἄλλη παντόφλα;

Μόλις ἔφτασε καί στό σπίτι τῆς Σταχτομάρω, λένε οἱ ἀδελ-
φές της:

«Ἐλα τώρα, κρύψου, νά μὴ σέ δεῖ μέ τά χάλια σου τό βα-
σιλόπουλο».

Τῆ βάνουν τό λοιπόν κάτω ἀπό μιά κόφρα. Μόλις ἦρθε τό
βασιλόπουλο, τοῦ ἔφεραν καρέκλα νά κάτσει ἀλλά ἐκεῖνο τό
εὐλογημένο κάθισε πάνω στήν κόφρα.

«Μή, βασιλιά μου», τοῦ λένε, «ἔχοιμε μιά κλωσσοῦρα, ἀπό
κάτω καί θά σέ τιμπῆσει». Τίποτα ὅμως αὐτός. Ἐνῶ τό λοι-

πόν ἐπροβάρανε οἱ κοπέλες τήν παντόφλα, δίνει μιά τιμπιά
ἡ Σταχτομάρω καί τό βασιλόπουλο δίνει μιά κλωτσιά στήν
κόφρα καί φανερώνεται ἡ κοπέλα. Τῆς βάνει κι αὐτῆς τήν πα-
ντόφλα καί τῆς πῆγαινε κουτί. Τότε αὐτή τοῦ ἔφερε καί τήν
ἄλλη καί ντύθηκε κιόλας· τήν παίρνει τό βασιλόπουλο καβάλα
στό ἄλογό του καί τήν κάνει βασίλισσα καί ἔζησε ἐκεῖνη καλά
κι ἐμεῖς καλύτερα.

Συλλογέας: Δόγκλας Κωνσταντίνος

Ἀφήγησι: ἡ μητέρα του, 60 ἐτῶν τό 1958

Τόπος προέλευσης: Κατωμέρι, Λευκάδας

‘Ο Δεκατρός

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ἦτανε ἕνας πατέρας πού εἶχε δεκατρία παιδιά. Τό μικρότερο ἀπό αὐτά τό ἔλεγαν Δεκατρή. Ἐπειδή ὁμως ἦταν φτωχοί καί δέν εἶχαν νά τά ταῖσουν ἀποφάσισε μαζί μέ τή γυναίκα του νά πάνε νά τά ἀφήσουν σέ ἕνα δάσος γιά νά τά φᾶνε οἱ λύκοι. Ὁ Δεκατρός ὁμως ἄκουσε τή κουβέντα τοῦ πατέρα τους μέ τή μητέρα τους. Τούς πῆραν λοιπόν ὄλους καί ξεκίνησαν νά πάνε δῆθεν νά κόψουν ξύλα στό δάσος. Ὁ Δεκατρός ὁμως εἶχε γεμίσει τήν τσέπη του μέ καλάμπόκι πού ἔσπερνε στό δρόμο.

Ὅταν ἔφτασαν βαθιά στό δάσος, οἱ γονεῖς εἶπαν στό παιδιά νά σκορπιστοῦν νά μαζέψουν ξύλα καί ἅμα τά μάσουν νά ἔρθουν νά τους βροῦν γιά νά ξεκινήσουν γιά τό σπίτι. Αὐτοί ὁμως ἔφυγαν κρυφά καί ὅταν γύρισαν τά παιδιά δέν τους βρήκαν. Τό κατάλαβαν ὅτι τους παράτησαν καί ὁ Δεκατρός ἄρχισε νά μαζεύει τά καλάμποκια ὅτι τους παράτησαν καί ὁ Δεκατρός ἄρχισε νά μαζεύει τά καλάμποκια πού εἶχε σπείρει τό πρωί καί ἔτσι τό βράδυ ξαναγύρισαν στό σπίτι. Μόλις τους εἶδαν οἱ γονεῖς τους κατάλαβαν ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ καλάμποκιού ξαναγύρισαν καί ἀποφάσισαν νά τους πάνε σέ ἄλλο δάσος πιο μακριά. Ἄκουσε πάλι τή συζήτηση ὁ Δεκατρός ἀλλά ἐπειδή εἶχαν κρυψί τή καλάμπόκι, γέμισε τῆς τσέπες του μέ σιτάρι. Μόλις τους ξαναπήραν γιά τό δάσος ἄρχισε νά σπέρνει τό σιτάρι.

Ὅταν ἔφτασαν στό δάσος μακριά, τους εἶπαν πάλι νά μαζέψουν ξύλα καί σέ λίγο νά συγκεντρωθοῦν γιά νά φύγουν γιά τό σπίτι. Ὅταν γύρισαν ὁμως ὁ Δεκατρός καί τ' ἀδέφια του δέν βρῆκαν τους γονεῖς τους γιατί εἶχαν φύγει. Ὁ Δεκατρός

ἄρχισε νά ψάχνει γιά νά βρεῖ τό σιτάρι, ἀλλά οἱ γονεῖς τους εἶχαν μαζέψει τό μισό καί τό ἄλλο τό ἔφαγαν τά πουλιά· καί ἔτσι δέν μπόρεσαν νά ξαναγυρίσουν στό σπίτι. Ἀφοῦ περιπλανήθηκαν μέσα στό δάσος πολλή ὥρα, πῆραν ὑστερα ἕνα δρόμο χωρίς νά ξέρουν πού πηγαίνουν. Μετά ἀπό λίγη ὥρα –εἶχε πιά νυχτώσει– εἶδαν ἀπό μακριά ἕνα φῶς. Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ χτύπησαν τήν πόρτα τῆς καλύβας γιά νά τους βάλουν μέσα. Σ' ἐκείνη τήν καλύβα ζούσε ἕνας δράκοντας. Μόλις τά εἶδε ἡ γυναίκα τοῦ δράκοντα, τους ἄνοιξε καί τους εἶπε:

«Πηγαίνετε ἐκεῖ στό μπαλκόνι νά κοιμηθεῖτε ἀπόψε μαζί μέ τά δικά μου παιδιά, ἀλλά ἂν πεινάσει ὁ δράκοντας τή νύχτα, μπορεῖ νά σηκωθεῖ νά σᾶς φάει. Γι' αὐτό μή μιλάτε καθόλου».

Ὅταν ἦρθε ὁ δράκοντας τό βράδυ, τά μεσάνυχτα πείνασε. Ἡ δράκαινα τοῦ εἶπε ὅτι ἦρθαν κάτι παιδιά καί κοιμοῦνται μαζί μέ τά δικά τους. Ὁ δράκοντας τότε ἀποφάσισε νά τά φάει.

«Πρόσεξε», τοῦ εἶπε ἡ δράκαινα, «νά μή φᾶς τά δικά μας παιδιά πού ἔχουν τίς σκούφιες, ἀλλά τά ἄλλα».

Μόλις τ' ἄκουσε ὁ Δεκατρός, βγάζει γρήγορα τίς σκούφιες καί τίς περνάει στά κεφάλια τῶν ἀδερφῶν του καί ἀφήνει τά παιδιά τοῦ δράκοντα χωρίς σκούφιες. Ὁ δράκοντας ἔφαγε τά δικά του παιδιά. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Δεκατρός καί τ' ἀδέφια του πήδησαν ἀπ' τό μπαλκόνι καί ἔφυγαν.

Ὅταν ἔφτασαν μακριά εἶδαν ἕναν βασιλιά κοντά στό παλάτι του, ἀνεβασμένο στό ἄλλογό του.

«Φαίνομαι καλός;» τους ρώτησε.

«Καλός φαίνεσαι», τοῦ ἀπάντησαν, «μά ἂν εἶχες τό ἄλλογό τοῦ δράκοντα, θά ἦσουν ἀκόμα καλύτερος».

«Καί ποιός θά πάει νά τό φέρει;»

«Ὁ Δεκατρός», ἀπάντησαν τ' ἀδέφια του, πού δέν τόν χώνευαν, ἐπειδή ἦταν ἐξυπνότερος ἀπ' αὐτούς.

Ἐκίνησε λοιπόν ὁ Δεκατρός, καί ἔφτασε στό κατώγι τοῦ δράκοντα. Ἀλλά τό ἄλλογό του χλωμντροῦσε, μόλις ἀντίκριζε ξένο.

Τ' άκουσε λοιπόν ο Δράκοντας από πάνω. Κατέβηκε κάτω και τό τάισε κι ο Δεκατρός κρύφτηκε πίσω από ένα σωρό ξύλα. Ξανασητῆγε νά τό πιάσει όταν έφυγε ο Δράκοντας, Ξαναχλιμντρησε τό άλογο. Κατέβηκε ο Δράκοντας και τό άρχισε στό ξύλο τό άλογό του, λέγοντάς του: «Έγώ σέ τάισα, τί έχεις και φωνάζεις;» Σέ λίγο Ξανάγνε τό ίδιο και μόλις πρόλαβε ο Δεκατρός νά κρυφτεί. Τότε ο Δεκατρός τό πήρε μέ τό καλό τό άλογο, άνέβηκε καβάλα και τό άλογο, εϋχαριστημένο που μπήκε και λίγο βάρος πάνω του, δέν μίλησε. Τό πήγε στόν βασιλιά.

«Φαίνομαι καλός τώρα;» Ξαναρώτησε.

«Καλός φαίνεσαι», του είπαν, «άλλά άν είχες και τό πάλωμα του Δράκοντα, θά 'σουν καλύτερος».

«Και ποιός θά πάει νά τό φέρει;»

«Ο Δεκατρός».

Πῆγε ο Δεκατρός στό σπίτι του Δράκοντα. Τό πάλωμα ήταν άπλωμένο στό μπαλκόνι. Ήταν ένα πελώριο χρυσοκέντητο πάλωμα, αλλά είχε και πολλά κουδούνια. Τό τράβηξε λίγο ο Δεκατρός, αλλά τά κουδούνια βρόντησαν. Βγήκε ο Δράκοντας, αλλά ο Δεκατρός κρύφτηκε και δέν τον είδε. Ξανατράβηξε. Βγήκε γρήγορα ο Δράκοντας και τον έπιασε. Κι έπειδή τον είχε βάλει νά φάει τά παιδιά του, τον έπιασε, τον έδεσε, τον κρέμασε πάνω από ένα πελώριο καζάνι κι είπε στή γυναίκα του νά σκίσει ξύλα, νά βράσει τό νερό και ύστερα νά κόψει τό σκονί για νά πέσει μέσα ο Δεκατρός και νά τον φάει σάν θά γυρίσει απ' τό κυνήγι.

Καθώς έσκιζε τά ξύλα ή γριά, ο Δεκατρός τῆς λέει:

«Δέν τά σκίζουν έτσι τά ξύλα, έτσι παιδεύεσαι περισσότερο».

«Και πώς τά σκίζουνε;» ρώτησε ή γριά.

«Νά πώς, νά σοϋ τό πώ. Λύσε με και κατέβασέ με, νά σοϋ δείξω μία στιγμή και ύστερα μέ Ξαναδένεις», είπε ο Δεκατρός. Μόλις τον έλυσε, πήρε τό τσεκούρι και είπε:

«Πρόσεχε μή σκύβεις, γιατί θά σέ χτυπήσει τό τσεκούρι», και μέ μία τσεκουριά στό κεφάλι σκότωσε τῆ δράκαινα και τῆν έβαλε μέσα στό καζάνι νά βράσει, πήρε τό πάλωμα και τό πήγε στόν βασιλιά.

«Φαίνομαι καλός τώρα;» Ξαναρώτησε.

«Καλός φαίνεσαι, αλλά που νά χες και τον ίδιο τον Δράκοντα ζωντανό», απάντησαν τ' αδέρφια του Δεκατρός.

«Και ποιός θά πάει νά τον φέρει;»

«Ο Δεκατρός», του είπαν.

Ξανακίνησε ο Δεκατρός. Στο σπίτι του Δράκοντα κοντά, βρίσκει έναν γέρο.

«Που πᾶς;» του λέει ο Δεκατρός.

«Πάω στό σπίτι του φίλου μου του Δράκου νά τον δώ».

«Ά, εκεί πάω κι εγώ», και του διηγήθηκε τί ήθελε νά κάνει. Τότε ο γέρος του λέει:

«Γιά νά πετύχεις αυτό που θέλεις, πρέπει νά βρεις έναν γέροντα σάν κι έμένα, νά τον γδάφεις, νά φορέσεις τό τομάρι του και νά πᾶς στον Δράκο».

«Που θά βρω καλύτερο γέροντα από σένα», του λέει ο Δεκατρός, «έσϋ έτσι κι έτσι τά φιομιά σου τά 'φαγες».

Σκοτώνει τον γέροντα, παίρνει τό τομάρι του, τό φοράει και πάει στον Δράκο.

«Έ, καλώς τον φίλο!» είπε ο Δράκοντας, «καιρό είχα νά σέ δώ, πώς ήρθες κατά 'δω!»

Του έβαλε ύστερα νά φάει. Φάγανε μαζί μία καρδόφα με χοντρόγαλο. Ύστερα ο Δεκατρός τρεμουλιαστά, κάνοντας όπως κι ο γέρος που σκότωσε, του είπε:

«Έέρεις φίλε μου, πέθανε αυτές τῆς μέρες ένας γνωστός μου και θέλω νά φτιάσω μία κάσα. Αυτός είναι σάν και σένα μεγάλος. Έρχεσαι λοιπόν νά δοκιμάσω στά δικά σου μέτρα τῆν κάσα;»

«Γιατί όχι;» απάντησε ο Δράκοντας.

Τόν έβαλε λοιπόν μέσα στην κάσα ξαπλωμένο, κι αφού κάρφωσε όλα τά γύρω, έβαλε ένα σανίδι επάνω, του έμπηξε γρήγορα καρφιά, και έκλεισε τόν Δράκο μέσα. Έκοψε ύστερα την κάσα στον ώμο του, φανέρωσε στον Δράκοντα ότι ήταν ο Δεκατρός, πού ο Δράκος νόμιζε ότι τόν είχε φάει, και τόν πήγε στον βασιλιά.

Πήρε τότε ο βασιλιάς τόν Δεκατρή και τ' αδέρφια του και τά βαλε γύρω στο θρόνο του και κάθονταν ήσυχοι. Σέ μιά στιγμή όμως ο Δράκος σπάξει τό κασόνι πού ήταν μέσα και όρμά επάνω τους. Έφαγε τόν βασιλιά και τ' αδέρφια του Δεκατρή και μόνο ο Δεκατρός τό σκασε τρέχοντας κι ανέβηκε σ' ένα ψηλό δέντρο παίρνοντας πάνω και δύο μεγάλες πέτρες. Σέ λίγο φτάνει από κάτω ο Δράκοντας κι άρχισε νά τρώει τό δέντρο για νά γκρεμίσει κάτω τόν Δεκατρή αφρίζοντας από τή λύσσα πού τόν είχε βάλει νά φάει τή γυναίκα και τά παιδιά του. Ο πονηρός ο Δεκατρός όμως τού λέει:

«Τώρα τό κατάλαβα ότι δέν γλυτώνω μέ κανέναν τρόπο κι ότι θά μέ φάς. Γιατί λοιπόν παιδεύεσαι έτσι; Άνοιξε τό στόμα σου και κλείσε τά μάτια σου για νά πηδήξω μέσα και νά μέ εύχαριστηθείς». Μόλις όμως τό 'κανε αυτό ο Δράκοντας, τού άμολάει τίσ πέτρες μέσ στό στόμα και τόν ξέκανε τόν Δράκοντα. Μετά κατέβηκε, πήρε τό πάπλωμα και τό άλογο του, έστειλε και βρήκε τούς γονείς του και τούς διηγήθηκε τί είχε συμβεί. Κι ο κόσμος έκτιμώντας την έξυπνάδα και τά κατορθώματά του τόν έκανε βασιλιά και έζησε ύστερα εύτυχισμένος στη χώρα εκείνη.

ΛΦ 725. Παραλλαγή πού συλλέχτηκε από τόν Δημήτριο Κουτρούμπα στην Καστανιά της Εδρυτανίας, τό 1960.

Ο Φερεντίνος

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ζούσανε ένας βασιλιάς και μιά βασίλισσα. Δέν είχανε όμως παιδιά. Γι' αυτό κάθε μέρα παρακαλούσανε τόν Θεό νά τούς στείλει έναν γιό για διάδοχο τού θρόνου τους. Μέ τά πολλά ο Θεός τούς έλυπήθηκε κι άποχτήσανε ένα όμορφο άγοράκι.

Άπό τήν πολλή τους όμως αγάπη κι από τό φόβο μπάς και τό αγόρι τούς αφήσει και φύγει, άμα μεγαλώσει, ο βασιλιάς και ή βασίλισσα χτίσανε έναν μεγάλο γυάλινο πύργο και τό κλείσανε μέσα.

Μέσα στον πύργο δέν μπαίνανε παρά αυτοί οι ίδιοι, οι δάσκαλοι κι οι ύπηρέτες τού βασιλόπουλου και άπαγορέψανε σ' όλους νά τού μιλάνε για τόν έξω κόσμο.

Έτσι δά, ο Φερεντίνος, ο γιός τους, μεγάλωσε κι έγινε δυνατό κι όμορφο παλικάρι, χωρίς νά ξέρει πώς είναι κι άλλος κόσμος κι άλλοι άνθρωποι έξω απ' αυτόν και τούς εδικούς του.

Μιά μέρα ένας δάσκαλος έξέχασε στον πύργο τήν έφημερίδα του. Τηνε βρήκε ο Φερεντίνος, τήν έπηρε κι εδιάβασε για μιά μεγάλη γιορτή πού 'κανε ο Σουλτάνος στην Πόλη. Ποιός νά 'ναι τάχατες ο Σουλτάνος, σκέφτηκε, και ποιά νά 'ναι ή Πόλη; Όλο τό πριά ήτανε σκεφτικός και νευριασμένος.

Τό μεσημέρι, κεί πού τρωγε, θύμωσε μ' έναν δούλο, άρπαξε ένα κόκκαλο και τό πέταξε μέ δύναμη στον τοίχο.

Ο γυάλινος τοίχος έσπασε, κι απ' τήν τρύπα ο Φερεντίνος είδε τόν σφαιρό, τή θάλασσα κι είδε και μιά γυναίκα πού έγύρνα από τή βρύση, μέ δύο λαγήνες στον ώμο της.

Τό βράδυ, σάν ήρθανε οι γονιοί του, τό βασιλόπουλο τούς είπτε: